

De Liniepont als verbindende schakel in de NHW

SFE: Stichting Fort Everdingen
SFH: Stichting Fort Honswijk

Oktober 2006

De Liniepont, als verbindende schakel in de NHW

Een idee om het Lekaces – de forten Honswijk, Everdingen, Werk aan het Spoel en hun omgeving – (re)creatief beleefbaar te maken voor het publiek, waarbij de Lek niet langer een barrière vormt, maar een bijzondere beleefbare verbinding wordt.

Aanleiding

De Nieuwe Hollandse Waterlinie staat nog steeds in het middelpunt van de belangstelling. De Linie is al enige tijd een Nationaal Project. Het *Panorama Krayenhoff, Linieperspectief* schetst de lange termijnvisie en ideeën over hoe de Linie te behouden. De provincies hebben elementen uit deze visie opgenomen in hun streekplannen en cultuurhistorische nota's. De Nieuwe Hollandse Waterlinie figureert buitengewoon prominent in het cultuurhistorische beleid van de Provincie Utrecht zoals dat in mei 2005 is gepresenteerd met het prachtige boek *Tastbare Tijd*. Verder is het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie in juni 2005 met een marketingcampagne gestart onder het motto 'Laat je verrassen, ontdek het geheime wapen van Nederland' om de Waterlinie onder de aandacht te brengen bij het grote publiek.

Bovendien is in september 2005 op Fort Vechten het Bezoekers Informatie Centrum Nieuwe Hollandse Waterlinie geopend. Tot slot is door proefvaren met 'De blauwe Bever' van de Stichting Utrechts Landschap gedurende de fortenmaand in 2006 het enthousiasme gepeild voor het idee van de Liniepont als verbindend element over de Lek.

Beleidswensen

In veel van de plannen is de wens uitgesproken om langs de Linie te kunnen recreëren en de Linie en haar forten meer beleefbaar te maken. Het Liniepad wordt steeds completer en steeds meer forten gaan over naar nieuwe eigenaren, waarmee de kansen voor nieuwe initiatieven toenemen.

Wat betreft de continuïteit van de 'liniebeleving' zijn er echter een aantal knelpunten. Zo wordt de oostkant van Utrecht doorsneden met rijks- en provinciale wegen en spoorlijnen.

De provincie Utrecht tracht met een aantal partners oplossingen te vinden voor de knelpunten die er zijn in de verbinding van de forten met recreatieve fiets- en wandelroutes. Dit krijgt gestalte in de projectenvelop 'De Kraag van Utrecht'. In de projectenvelop 'Linieland' zit ook een groot gat in de continuïteit van de beleving van de Linie, namelijk het obstakel van de rivier de Lek. Aan weerszijden van de rivier liggen: aan de noordkant Fort Honswijk met directe omgeving en het Werk aan de Groene Weg, aan de zuidzijde ligt Fort Everdingen met de Diefdijkstelling en het Werk aan het Spoel; samen het Lekaces.

Het Lekaces is een van de best bewaard gebleven post-militaire landschappen met verdedigings- en inundatiesystemen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een van de grote beleidswensen van alle betrokkenen is een verbinding te maken tussen de complexen aan de noordzijde en de zuidzijde van de Lek, speciaal voor fietsers en wandelaars. Zodoende wordt met een verbindende schakel de ketting van de

Waterlinie hersteld. Zo'n verbinding zorgt voor een vitale beleving van het Waterlinielandschap. De identiteit van de Waterlinie wordt hierdoor enorm versterkt.

De Liniepont

Het idee is om in het 'mooi-weer-seizoen' (van Pasen tot en met de herfstvakantie) op zaterdag en zondag in de zomermaanden een voet- / fietsveer te laten varen tussen de forten Honswijk, Everdingen en Werk aan het Spoel. Een bijzondere en tevens passende invulling van zo'n Liniepont zou bijvoorbeeld een militair vaartuig kunnen zijn. Wanneer een tweedehands vaartuig wordt aangeschaft, moet dit wel worden aangepast voor veilig vervoer van voetgangers en fietsen.

Met deze oeververbinding wordt een beleidswens in de Waterlinie gerealiseerd en is er een toeristisch-recreatieve attractie van formaat bijgekomen.

'Proefvaarten' met de Blauwe Bever

In de Fortenmaand september 2006 werd in samenwerking met de Stichting Het Utrechts Landschap proefgevaan op de Lek langs de vier versterkingen in het Lekaces: Het Werk aan het Spoel en Fort Everdingen op de zuidoever en Het Werk aan de Groene Weg en Fort Honswijk op de noordoever.

Op de zondagen 10 en 17 september vertrok de excursieboot De Blauwe Bever onder leiding van een deskundige Waterliniegid vanuit de jachthaven van Culemborg met als eindbestemming Fort Honswijk. De belangstelling was enorm; alle vaarten waren ruim tevoren volgeboekt.

De 17de werd aangelegd bij de krib bij Werk aan het Spoel om daar passagiers te laten in- en ontschepen voor de zogenaamde voorproefdag, die de Stichting Werk aan het Spoel aldaar organiseerde. De Blauwe Bever beschikt over een loopplank en een aandrijving/aanmeersysteem, waarmee veilig en probleemloos op deze geïmproviseerde wijze kan worden aangemeerd (twee spudpalen en een

boegschroef). Rijkswaterstaat was van tevoren op de hoogte en akkoord met deze handelwijze.

Circa 450 mensen hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt om tijdens deze boottocht de Waterlinie vanaf het water te ervaren.

Initiatiefnemers

Voor de forten Honswijk en Everdingen (en Werk aan het Spoel) zijn stichtingen opgericht om deze forten een nieuwe functie te geven. Bestuursleden van eerstgenoemde stichtingen en Waterlinie-enthousiasten hebben de koppen bij elkaar gestoken om de zo gewenste verbinding tussen Honswijk en Everdingen ook daadwerkelijk te realiseren. Als rechtspersoon is hiervoor de reeds bestaande 'Stichting Wachters aan de Lek' gekozen. Deze 'overkoepelende' stichting behartigt de gezamenlijke belangen van de beide forten, waarbij de Liniepont een belangrijke is. De initiatiefnemers beogen de verbinding tot stand te brengen door promotie, de voorbereiding en de realisatie ervan te faciliteren.

Exploitatie

De Stichting Wachters aan de Lek heeft echter geen ervaring noch de capaciteit of de middelen om de Liniepont te exploiteren. Hiervoor zal een daartoe geschikte organisatie gezocht moeten worden. De meest aangewezen initiatiefnemers daartoe zijn de drie betrokken gemeenten, te weten Houten, Vianen en Culemborg. Gedacht kan worden (indien haalbaar) aan een commerciële exploitant zoals bijvoorbeeld Connexion, die bij Fort Pampus een veerverbinding onderhoudt, maar ook het Vrevia-pontje over de Lek tussen Vianen en Nieuwegein exploiteert. Een niet commerciële betrokken partij met ervaring, zoals Het Utrechts Landschap, zou ook benaderd kunnen worden.

Onder andere via de afdeling Utrecht (Nieuwegein) van de Koninklijke Schuttevaar kunnen oud-schippers (vrijwilligers) met een groot vaarbewijs worden gevraagd om de vaarten naar behoren te kunnen volbrengen. In de oude stadjes langs de Lek wonen vele gepensioneerde schippers.

Eisen Rijkswaterstaat gebruik rivierbed

Het gedeelte van de rivier De Lek, waarover de Liniepont zal varen, is in beheer van Rijkswaterstaat Oost-Nederland.

In de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken staat vermeld dat het gebruik van een waterstaatkundig werk, maar ook het maken en behouden ervan vergunningplichtig is.

In gesprekken met Rijkswaterstaat is naar voren gekomen dat een vergunning verleend kan worden, mits er in de wintermaanden geen obstakels in het winterbed staan. Dit heeft als gevolg, dat een afmeerponton met ankerpalen ieder jaar geïnstalleerd en verwijderd dient te worden. Hierdoor worden de exploitatiekosten hoog.

De oplossing is de liniepont van een klep te voorzien, die op een verharde aanlanding afgemeerd kan worden; ongeveer zoals ook De Blauwe Bever opereert.

Eindsituatie

Wanneer de verbinding is gerealiseerd, dan zijn aanwezig:

- een Liniepont

- drie aanmeerlocaties / veerstoepen
- een eenvoudig voet- en fietspad in de Everdingse uiterwaard
- foldermateriaal en wandel- en fietsroutes
- informatieborden bij de opstappunten en rondom de forten
- een vrijwilligerspool voor de Liniepont

Partners

De indiener van dit plan is de Stichting Wachters aan de Lek; deze is het overkoepelende orgaan van de stichtingen Fort Everdingen en Fort Honswijk. Bovengeschetst project kan alleen tot stand komen door samenwerking en (co)financiering van vele organisaties.

Voor het planologisch-juridisch deel zijn belangrijke partners: Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, de provincies Utrecht en Gelderland en de gemeenten, Houten, Vianen en Culemborg. Het Utrechts Landschap en het Gelders Landschap. Deze partijen zijn partner bij de financiering waarbij ook het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie een belangrijke rol zal spelen. Voor de financiering kan een beroep gedaan worden op bijvoorbeeld fondsen als de Postcode Loterij, het VSB-fonds, e.a. Bovengeschetst project lijkt bij deze fondsen kansrijk omdat het uniek is.

Geraadpleegde personen en instanties

Rijkswaterstaat Oost-Nederland, district Neder-Rijn en Lek, Wageningen
 Bram de Goede (materieel deskundige/onderhoud), Van Hattum en Blankevoort
 Arie Kooijman, Vianen (militaire vaartuigen)
 Kees de Leeuw, Nieuwegein (militaire vaartuigen)
 Gerrit Pieterse, Hagestein (oud schipper / org. Pontveer Vianen)
 Lilian van Hiele-Dorst, Sleewijk, journalist *Schuttevaer*
 Han Gerlings, secr. Stichting Eemlijn, Amersfoort
 Stichting Het Utrechts Landschap / De Blauwe Bever, De Bilt / Wageningen

Bijlagen:

1. raming investering en exploitatie
2. plattegrond situatie
3. voorbeeld Liniepont

Colofon

Samenstellers: Jaap Boneveld, Huub Gitz en Chris Will

Foto's: Netty Will

Bijlage 1 Raming investering en exploitatie

Investering

• Aanschafkosten vaartuig *	€ 100.000,=
• Aanpassen voor personen / fietsvervoer	€ 20.000,=
• Conserveren	€ 5.000,=
• Transport naar werkplaats / locatie	€ 3.000,=
• Survey / reparatie / in bedrijfstellen	€ 10.000,=
• Veerstoep 3 stuks à 10.000	€ 30.000,=
• Diversen	7.000,=
	<hr/>
Totaal	€ 168.000,=

Exploitatie 10 jaren inzet (voorbeeld)

• Afschrijving 120.000 / 10	€ 12.000,=
• Rente 6% (gemiddeld over looptijd)	€ 7200,=
• Reparatie en onderhoud 10% van stichtingskosten	€ 12.000,=
• Verzekering 2% van de aanschaf	€ 2.400,=
• Brandstof (afhankelijk van de inzet)	PM
• Opslag in winterstalling + transport	€ 3.400,=
	<hr/>
Totaal	€ 37.000,=

* Gerekend is met een tweedehands (militair) vaartuig of een vaartuig dat vrijkomt wanneer er pontjes worden opgeheven.

Nog niet meegenomen zijn de volgende kosten:

- Toegangspaden
- Vergunningen
- Personeel en verzekering daarvan

Bedrijven waar tweedehands boten te koop zijn:

- De Groot, Breda
- Sindorf Trading, 't Harde
- D. van Dam BV, Office and Yard, Bennekom
- Global Supply BV, Bemmelen

Het aan te schaffen vaartuig zal gemodificeerd moeten worden t.b.v. het veilige vervoer van ca. 25 voetgangers en een vijftiental fietsen.

de Volkskrant Zaterdag 25 februari 2006

Voetveer bij Millingen a/d Rijn.

FOTO MARCEL VAN DEN BERGH - DE VOLKSKRANT